

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Oulu

09. 03. 2015

Dnro POPELY

Loppuraportti

Kansainvälistyvän matkailuelinkeinon
vaikuttavuuden lisääminen matkailu- ja
aluekehityksessä Kuusamossa

Hanke nro 15377

Naturpolis Oy

Loppuraportti

Sisältö

1.	Hankkeen tiedot	2
2.	Yhteenveto hankkeesta	2
3.	Hankkeen tavoitteet	2
	3.1 Yleiset tavoitteet	2
	3.2 Hankkeen erityiset tavoitteet	3
4.	Hankkeen toteutus 1.1.2012–31.12.2014	3
	4.1 Toimenpiteet.....	3
	4.1.1 Tutkimus	3
	4.1.2 Koulutus	8
	4.1.3 Hankkeen järjestämät tilaisuudet ja tapahtumat	9
	4.1.4 Tiedotus	10
	4.2 Aikataulu	14
	4.3 Resurssit ja toteutuksen organisaatio.....	14
	4.4 Kustannukset ja rahoitus.....	14
	4.5 Raportointi ja seuranta	15
	4.6 Toteutusolehdut ja riskit	15
5.	Yhteistyökumppanit.....	16
6.	Hankkeen tulokset ja vaikutukset.....	16
7.	Esitykset jatkotoimenpiteiksi.....	17
8.	Allekirjoitus ja päiväys	17

Loppuraportti

1. Hankkeen tiedot

Hankkeen toteuttaja:	Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy
Hankkeen nimi ja tunnus:	Kansainvälistyvän matkailuelinkeinon vaikuttavuuden lisääminen matkailu- ja aluekehityksessä Kuusamossa Dnro 3923/3560–2011, hankkeen numero 15377
Ohjelma:	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013
Toimintalinja:	Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen
Toimenpide:	Koulutus ja tiedotus (tiedonvälitys)
Kohdealue:	Kuusamo
Hankkeen toteutusaika:	1.1.2012–31.12.2014

2. Yhteenveto hankkeesta

Hanke toteutettiin vuosina 2012–2014 Naturpolis Oy:n, Kuusamon kaupungin sekä Oulun yliopiston Thule-instituutin ja maantieteen laitoksen yhteistyönä.

Hankkeessa tuotettiin tietoa siitä, kuinka kansainvälistyvän Rukan myönteisiä sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia voidaan lisätä Kuusamossa ottaen huomioon myös muut elinkeinot ja niiden maankäyttö (esim. maa-, metsä- ja porotalous, luonnontuoteala, kaivostoiminta). Hankkeen lopputulemana luotiin Kuusamon matkailun alueellis-toiminnallinen malli.

Tutkimusosassa selvitettiin

- 1) Rukalla ja Rukan ulkopuolella sijaitsevien matkailuyritysten yhteistyötä
- 2) Rukalla ja Rukan ulkopuolella sijaitsevien matkailuyritysten ja matkailusta välillisesti hyötävien elinkeinojen yhteistyötä ja maankäyttöä
- 3) Rukan monipuolistuvaa roolia Kuusamon aluekehityksessä ja aluerakenteessa

Hankkeen koulutusosassa oli tarkoituksena pilotoida uusi, monitieteinen ”Pohjoisuus ja kansainvälisyys” -opintokokonaisuus (35 op), joka tukisi ja vahvistaisi Kuusamon matkailun pohjoiseen luontoon ja kulttuuriin liittyvää osaamista sekä kansainvälistymistä. Koulutusosaa ei rahoitettu hankkeesta vaan opintokokonaisuus tuki tutkimusosaa.

3. Hankkeen tavoitteet

3.1 Yleiset tavoitteet

Hankkeen yleisenä tavoitteena oli lisätä tietoperusteista matkailun kehittämistä, joka pohjautuu uusimpaan tutkimustietoon ja siihen nojaavaan opetukseen. Tutkimuksellisesti kyseessä oli valtakunnan tasolla pilottihanke matkailukeskusten, tässä tapauksessa Rukan, ja ympäröivän alueen yhteistyön tiivistämiseksi matkailu- ja aluekehityksessä kansainvälisyyttä silmällä pitäen. Tällä tarkoitetaan sekä matkailuelinkeinon sisäistä että matkailuelinkeinon ja muiden elinkeinojen välistä yhteistyötä ja maankäyttöä. Hankkeen tuloksia on näin ollen mahdollista hyödyntää laajemminkin matkailukeskusvetoisen matkailu- ja aluekehityksen seurannassa, arvioinnissa ja ennakkoinnissa Kuusamon lisäksi Pohjois-Pohjanmaalla ja valtakunnan tasolla.

Loppuraportti

3.2 Hankkeen erityiset tavoitteet

Tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, kuinka kansainvälistyvän Rukan myönteisiä sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia voidaan lisätä Kuusamossa ottaen huomioon muut elinkeinot ja niiden maankäyttö. Matkailullisessa näkökulmassa selvitettiin Rukan vaikuttavuutta Kuusamon aluetaloudessa Rukan ulkopuolella. Tarkoituksena oli lisätä Rukan ja ympäröivän alueen yhteistyötä matkailupalveluiden tuottamisessa ja palvelupakettien rakentamisessa kansainvälisyyttä silmällä pitäen. Tämä edellyttää alueen muiden elinkeinojen ja maankäytön yhteensovittamista.

Aluekehityksellisessä näkökulmassa Rukan ja ympäröivällä alueella sijaitsevien matkailusta välillisesti hyötyvien paikallisten elinkeinojen yhteistyön seurauksena matkailun välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset lisääntyvät aluetaloudessa ja samalla pienennetään aluetaloudesta vuotoja ulkopuolelle. Tarkastelussa kiinnitettiin huomiota siihen, mikä on Rukan merkitys Kuusamon aluekehityksessä ja aluerakenteessa tulevaisuudessa, kun ennakoidaan Rukan monipuolistuvaa roolia ja toimintoja haja-asutusalueiden näkökulmasta. Erityistä huomiota kiinnitettiin matkailukeskusten rooliin arkielämän kohteena painottaen yritystoimintaa ja työllisyyttä, asumista ja palveluita.

Koulutusosassa oli tarkoituksena pilotoida monitieteinen ”Pohjoisuus ja kansainvälisyys” - opintokokonaisuus, joka tukee ja vahvistaa Kuusamon matkailun pohjoiseen luontoon ja kulttuuriin liittyvää osaamista sekä kansainvälistymistä. Pilotoinnin jälkeen opintokokonaisuuden käyttö on mahdollista laajemmin Oulun yliopistossa ja sen vaikutusalueella.

4. Hankkeen toteutus 1.1.2012–31.12.2014

4.1 Toimenpiteet

4.1.1 Tutkimus

Hankkeeseen rekrytoitu tutkija, FT Pekka Kauppila, johti hankkeen tutkimusosiota ja sen toteutusta. Tutkija työsti itse useita tutkimuksia ja lisäksi hankkeessa toteutettiin erillisiä kehittämisselvityksiä, joihin rekrytoitiin pro gradu -tason opiskelijoita (3 kpl) Oulun yliopiston maantieteen laitokselta.

Vuoden 2012 tutkimusosion toimenpiteet

Hanke alkoi 1.2.2012. Hankkeen ensimmäinen toimenpide oli tutkijan rekrytointi. Tutkijaksi valittiin avoimen hakuprosessin kautta FT Pekka Kauppila. Hän aloitti vt:nä 1.2. ja hakuprosessin jälkeen virallisesti 1.4.2012.

Tutkija työsti vuoden 2012 aikana ”Kuusamon aluetalousraportin” (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2012), joka sisälsi kaksi osaa: ”Kuusamon matkailutalous vuonna 2010” ja ”Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkeinä Kuusamo, Kittilä ja Sotkamo”. Ensimmäinen raportti oli Kuusamon matkailutalouden päivitys, jossa hyödynnettiin aikaisempien tutkimusten parametreja ja Tilastokeskuksen yrityrekisteristä tilattuja aineistoja. Jälkimmäisessä raportissa selvitettiin Kuusamon, Kittilän ja Sotkamon matkailua, kaivostoimintaa ja aluekehitystä Tilastokeskuksen tilastojen avulla sekä laadittiin ennusteita Kuusamon matkailun ja kaivostoiminnan työpaikkojen, palkkatulojen ja verotulojen osalta. Ennustetarkastelua varten luotiin prosessimalli, jossa hyödynnettiin aikaisempia tutkimuksia sekä Tilastokeskuksen ja Kuntaliiton tilastoja. Kaivostoiminnan ennusteissa tukeuduttiin myös kaivosyhtiön (Dragon Mining Ltd.) asiantuntemukseen.

Vuonna 2012 hankkeeseen rekrytoitiin projektitutkijaksi Oulun yliopiston maantieteen laitoksen opiskelija LuK Outi Kulusjärvi. Valinta tapahtui maantieteen laitoksen opiskelijoiden keskuudesta avoimen hakumenettelyn kautta. Projektitutkija työsti vuoden 2012 aikana ”Rukan matkailuyritysten yhteistyö Kuusamon matkailu- ja aluekehityksen edistäjänä” -raportin (Naturpolis Kuusamo,

Loppuraportti

tutkimuksia 2/2012). Raporttia varten kerättiin aineistoa Rukan yrittäjiltä sekä kyselylomakkeella että haastatteluilla.

Kuusamon lukiolla järjestettiin seminaari 13.12.2012. Seminaarissa tutkija ja projektitutkija pitivät esitelmät raporttien keskeisistä tuloksista.

Vuoden 2013 tutkimusosion toimenpiteet

Tutkija osallistui Oulun yliopiston maantieteen laitoksen Tourism Traditions and Current Issues in Tourism Geographies -opintojakson (5 ECTS) suunnitteluun ja opetukseen (5 h luentoja, harjoitustöiden ohjausta sekä seminaarin pitäminen). Opintojaksolle osallistui kaikkiaan 17 opiskelijaa. Mukana oli myös kansainvälisiä vaihto-opiskelijoita, joten opetuskieli oli englanti. Opintojaksolla käsiteltiin monipuolisesti matkailukeskuksen ja toimintaympäristön suhdetta: Rukan roolia Kuusamon aluekehityksessä ja aluerakenteessa, Pohjois-Suomen suurten matkailukeskusten (Levi, Ruka, Saariselkä, Vuokatti) ja ympäröivän alueen suhdetta, Rukan ja Kuusamon palvelutarjontaa kansainvälisten matkanjärjestäjien näkökulmasta sekä hyvinvointimatkailun käsitteitä ja niiden soveltamista Levin, Ylläksen, Saariselän, Rukan ja Vuokatin tapauksissa. Mukana oli myös kaksi Kuusamon matkailua ja kaivostoimintaa käsittelevää harjoitustyötä. Tutkija toimitti yhdeksästä harjoitustyöstä ”Matkailukeskus ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta” - tutkimusraportin (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013), joka julkaistiin pdf-tiedostona.

Tutkija työsti vuoden 2013 aikana ”Kuusamon matkailuelinkeino ja kaivostoiminta: työpaikka- ja talousarvioita vuosille 2016–2025” -tutkimusraportin (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 2/2013). Aikaisemmassa aihepiiriin julkaisussa (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2012) esitettiin arvioita Kuusamon matkailuelinkeinosta ja mahdollisesta kaivostoiminnasta vuosille 2014–2025. Uudessa tutkimusraportissa selvitettiin työpaikkaennusteita ja työpaikkataseita vain kaivoksen toimintavaiheessa eli vuosina 2016–2025, kun aikaisemmassa arviossa oli mukana sekä kaivoksen rakentamis- että toimintavaihe. Uuteen näkökulmaan päädyttiin sen vuoksi, että aikaisemmassa selvityksessä matkailuelinkeinonkaan kohdalla ei ole otettu huomioon mahdollista matkailurakentamista. Ennustetarkastelussa hyödynnettiin hankkeessa aikaisemmin luotua prosessimallia, joka pohjautuu aikaisempiin tutkimuksiin sekä Tilastokeskuksen ja Kuntaliiton tilastoihin. Kaivostoiminnan ennusteissa tukeuduttiin myös kaivosyhtiön (Dragon Mining Ltd.) asiantuntemukseen.

Tutkija aloitti vuoden 2013 aikana työstämään ”Matkailukeskus, toimintaympäristö ja aluekehitys: esimerkkinä Ruka-Kuusamo” -tutkimusraporttia. Siinä tarkastellaan matkailukeskuksen ja toimintaympäristön vuorovaikutusta paikallistasolla käyttäen esimerkkinä Rukan ja muun Kuusamon suhdetta. Raportissa hahmoteltiin toimintaympäristön roolia matkailukeskusvetoisessa kehittämispolitiikassa. Aineisto perustui Rukan [www-sivuihin](http://www.sivuihin), joita analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Tutkija osallistui myös asiantuntijaroolissa Metsähallituksen hallinnoimaan ENPI-hankkeeseen. Yksi osa hanketta oli Oulun yliopiston Thule-instituutin vastuulla, ja tässä osassa selvitettiin Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastusmatkailun aluetaloudellisia vaikutuksia. Thule-instituutti hyödynsi kalastusmatkailun aluetaloudellisten vaikutusten mittaamisessa käsiteltävässä hankkeessa vuonna 2012 luotua prosessimallia kalastusmatkailun työpaikkojen, palkkatulojen ja verotulojen arvioinnissa.

Vuonna 2013 hankkeeseen rekrytoitiin projektitutkijaksi Oulun yliopiston maantieteen laitoksen opiskelija LuK Jenni Ronkainen. Valinta tapahtui maantieteen laitoksen opiskelijoiden keskuudesta avoimen hakumenettelyn kautta. Projektitutkija työsti vuoden 2012 aikana ”Rukan ulkopuolisten yritysten näkökulmia Kuusamon matkailu- ja aluekehitykseen” -tutkimusraportin (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 3/2013). Raporttia varten kerättiin aineistoa Rukan ulkopuolisilta matkailuryrittäjiltä kyselylomakkeella ja Rukan ulkopuolisilta poro-, kala-, meijeri- ja luonnontuotealan yrittäjiltä haastatteluilla.

Loppuraportti

Kuusamon lukiolla järjestettiin seminaari 12.12.2013. Seminaarissa tutkija ja projektitutkija pitivät esitelmät raporttien keskeisistä tuloksista. Lisäksi seminaarissa esiteltiin Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastusmatkailun aluetaloudellisia vaikutuksia (Oulun yliopiston Thule-instituutti).

Vuoden 2014 tutkimusosion toimenpiteet

Tutkija jatkoi vuonna 2013 aloitetun "Matkailukeskus, toimintaympäristö ja aluekehitys: esimerkkinä Ruka-Kuusamo" -tutkimusraportin työstämistä julkaisuksi. Raportti julkaistiin keväällä (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2014). Raportin keskeiset tulokset oli esitelty jo vuoden 2013 joulukuussa järjestetyssä seminaarissa.

Tutkija osallistui asiantuntijaroolissa vuonna 2013 alkaneeseen Metsähallituksen ENPI-hankkeen Oulun yliopiston Thule-instituutin vastuulla olleeseen Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastusmatkailun aluetaloudelliset vaikutukset -tutkimukseen. Tutkimus julkaistiin alkukesästä (Riista- ja kalatalous, tutkimuksia ja selvityksiä 3/2014).

Tutkija työsti vuoden 2014 aikana "Matkailu aluekehityksen välineenä: Kuusamon matkailun alueellis-toiminnallinen malli" -tutkimusraportin (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 3/2014). Raportti on hankkeen lopputulema, ja siinä hyödynnettiin hankkeessa aikaisemmin julkaistuja tutkimusraportteja (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 2/2012, 3/2013, 1/2014, 3/2014).

Vuonna 2014 hankkeeseen rekrytoitiin projektitutkijaksi Oulun yliopiston maantieteen laitoksen opiskelija LuK Henri Immonen. Valinta tapahtui maantieteen laitoksen opiskelijoiden keskuudesta avoimen hakumenettelyn kautta. Projektitutkija työsti vuoden 2014 aikana "Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma" -tutkimusraportin (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 3/2014). Raporttia varten kerättiin aineistoa paikallistasolta Kuusamon luottamushenkilöiltä (valtuutetut) ja keskeisiltä johtohenkilöiltä kyselylomakkeella sekä maakuntatasolta Pohjois-Pohjanmaan liiton ja ELY-keskuksen keskeisiltä viran-/toimenhaltijoilta haastatteluilla.

Kuusamon lukiolla järjestettiin loppuseminaari 9.12.2014. Seminaarissa tutkija ja projektitutkija pitivät esitelmät raporttien keskeisistä tuloksista. Lisäksi seminaarissa esiteltiin Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastusmatkailu -hankkeen tuloksia (Oulun yliopiston Thule-instituutti, Metsähallitus).

Raportit ja abstraktit 2012–2014

Julkaisut (11 kpl):

- Immonen, Henri (2014). Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 2/2014. 90 s.
- Kauppila, Pekka & Kirsi Kuosku (toim.) (2012). Kuusamon aluetalousraportti. 168 s. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2012.
- Kauppila, Pekka (2012a). Kuusamon matkailutalous vuonna 2010. Teoksessa Pekka Kauppila & Kirsi Kuosku (toim.): Kuusamon aluetalousraportti, 8–39. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2012.
- Kauppila, Pekka (2012b). Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkeinä Kuusamo, Kittilä ja Sotkamo. Teoksessa Pekka Kauppila & Kirsi Kuosku (toim.): Kuusamon aluetalousraportti, 44–168. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2012.
- Kauppila, Pekka (toim.) (2013). Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013. 253 s.
- Kauppila, Pekka (2013a). Kuusamon matkailuelinkeino ja kaivostoiminta: työpaikka- ja talousarvioita vuosille 2016–2025. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 2/2013. 65 s.
- Kauppila, Pekka (2013b). Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkejä Pohjois-Suomesta. VIII Matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposiumi 14.–15.3.2013 Imatralla. Matkailun kasvusuuntia – tekevätkö venäläiset Suomesta matkailumaan? <http://matkailututkimus.org/data/documents/abstraktikooste.pdf>. (Abstrakti).

Loppuraportti

- Kauppila, Pekka (2014a). Matkailukeskus, toimintaympäristö ja aluekehitys: esimerkkinä Ruka-Kuusamo. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2014. 91 s.
- Kauppila, Pekka (2014b). Matkailu aluekehityksen välineenä: Kuusamon matkailun alueellistoiminnallinen malli. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 3/2014. 100 s.
- Kulusjärvi, Outi (2012). Rukan matkailuyritysten yhteistyö Kuusamon matkailu- ja aluekehityksen edistäjänä. Naturpolis tutkimuksia 2/2012. 57 s.
- Ronkainen, Jenni (2013). Rukan ulkopuolisten yritysten näkökulmia Kuusamon matkailu- ja aluekehitykseen. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 3/2013. 92 s.

Kauppila, Pekka (toim.) (2013). Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013. 253 s.

Tässä julkaisussa ovat seuraavat artikkelit (9 kpl):

- Moisala, Kati & Noora Takamäki (2013). Matkailukeskusten merkitys matkailu-, elinkeino- ja aluerakenteessa eri aluetasoilla – tapaus Ruka-Kuusamo. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 11–32. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Jylhä-Ollila, Sari, Jänönen, Eeva-Riitta & Karoliina Sarajärvi (2013). Kaivostoiminnan aiheuttamat huolenaiheet ja sen yhteensovittaminen matkailun ja muiden elinkeinojen kanssa: Kuusamon kaivoshanke. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 35–56. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Kuutti, Anna-Riitta (2013). Matkailua ja kaivostoimintaa Kuusamossa – mitä sanomalehti Kalevassa puhutaan? Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 65–89. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Lantto, Maija & Outi Kivelä (2013). Levin matkailu: yhteistyötä vai ei? Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 97–123. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Kulusjärvi, Outi & Terhi Pätsi (2013). Ruka-Kuusamon matkailun vetovoimatekijöiden sekä kunnan eri alueiden näkyvyys alueen markkinoinnissa: analyysi Ruka.fi- ja Ruka-Kuusamon Facebook-sivuista. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 125–148. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Kedzierska, Jegoda & Sasa Dolinsek (2013). Regional and functional collaboration within the tourism industry and between the tourism industry and other industries: the case study of the tourist resort Saariselkä. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 153–176. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Hokkanen, Laura & Kirsi Kananen (2013). Vuokatin matkailupalveluiden ja vetovoimatekijöiden alueellinen ja vuodenaikainen jakautuminen. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 179–208. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Miettinen, Milla & Jutta Petäjäjärvi (2013). Kansainvälisten matkanjärjestäjien tarjonta – tapaustutkimuksena Ruka/Kuusamo. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 211–237. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.
- Kazemi, Zahra (2013). Health, wellness and wellbeing – Tourist resorts: Cases Levi, Ylläs, Saariselkä, Ruka and Vuokatti. Teoksessa Kauppila, Pekka (toim.): Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta, 239–253. Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013.

Edellä mainituista raporteista on saatavissa sekä painetut versiot että ladattavat pdf-versiot Naturpoliksen ja Kuusamon kaupungin www.sivuilla lukuun ottamatta Pekka Kauppilan toimittamaa ”Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta” -raporttia (Naturpolis Kuusamo, tutkimuksia 1/2013), josta on vain pdf-versio. Lisäksi FM Outi Kulujärven (2013) pro gradu -tutkielma (Ruka-Kuusamon matkailuklusterin yhteistyöverkostojen rakentuminen) ja FM Jenni Ronkaisen (2014) pro gradu -tutkielma (Yritysyhteistyön vaikutukset ja esteet matkailualalla – esimerkkinä Kuusamon ydin-periferia-asetelma) ovat saatavissa pdf-versioina Naturpoliksen ja Kuusamon kaupungin www.sivuilla.

Loppuraportti

Tärkeimpiä seminaareja ja tilaisuuksia, joihin on osallistuttu (60 kpl):

Vuosi 2012

- Koillisradan raideliikenne -seminaari 16.1.
- Valkea tie mereltä merelle - työpajaseminaari 27.1.
- Matkailun, kaivostoiminnan ja ympäristön yhteensovittaminen -seminaari 24.2.
- Eurooppa 2014+ -seminaari 2.4.
- Pohjola-matkailualue -työpajaseminaari 8.5.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen maaseutustrategiaprosessi (matkailuosio) 11.5.
- Kulttuurimatkailufoorumi 24.5. Seminaarin puheenjohtaja.
- Matkailun ajankohtaisseminaari 12.6.
- Maankäytön ympäristövaikutusten arviointi -seminaari 15.6.
- Matkailualan tulevaisuuden kehitysnäkymät -seminaari 15.8.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen maaseudun kehittämisstrategian 2014–2020 valmisteluseminaari 6.9.
- White Road -hankkeeseen tutustuminen 18.9.
- Salla-Gate -hankkeeseen tutustuminen 26.9.
- PyhäForum 27.–28.9.
- Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun yhteinen matkailuparlamentti 16.10. Paneelikeskustelun puheenjohtaja.
- Valtakunnalliset Maantieteen Päivät 26.–27.10.
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntapäivät 5.–6.11.
- Eurooppa 2014+ Koillis-Suomi -työpaja 21.11.
- Tutkimusten julkistamisseminaari 13.12.

Vuosi 2013

- Matkamessut 17.–18.1.
- Tutkimuksella tulosta -seminaari 18.1.
- Arctic Gateway -hankkeen infotilaisuus 30.1.
- 31.1.–7.2. luentoja Oulun yliopiston maantieteen laitoksella Tourism Traditions and Current Issues in Tourism Geographies -opintojaksolla hankkeesta ja sen tuloksista (6 h)
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman aloitusseminaari 26.2.
- Pohjola-Arctic-työpaja 28.2.
- Tourism Traditions and Current Issues in Tourism Geographies -opintojakson seminaari 12.3.
- Kuusamo elää ja hengittää -seminaari 12.3.
- VIII Matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposium 14.–15.3.
- Eurooppa 2014 + Koillis-Suomi -seminaari 26.3.
- Naturpoliksen avoimet ovet 27.3.
- Kuka hyötyy kaivoksista? -seminaari 27.3.
- Lukuja matkailusta -seminaari 15.4.
- Kansallinen koordinaatiokokous: matkailun tulo- ja työllisyys selvitykset 23.4.
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman jälkiarviointi 25.4.
- Reino Rinteen syntymästä 100-vuotta -seminaari 5.6.
- Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun yhteistyö – miten edetään? -seminaari 7.6.
- Näkökulmia Suomen kulttuurimatkailun organisoitumiseen -seminaari 13.6.
- Katse kohti tulevaisuutta -TEM:n matkailun ajankohtaisseminaari 4.9.
- Pohjois-Pohjanmaan matkailuparlamentti 8.–9.10.
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntapäivät 4.–5.11.
- Oulu–Moskova-lentohankkeen infotilaisuus 20.11.
- Tutkimusten julkistamisseminaari 12.12.

Vuosi 2014

- Matkamessut 17.–18.1.
- Tutkimuksella tulosta -seminaari 18.1.
- Pohjoisen logistiikkafoorumi 2014 -seminaari 29.1.

Loppuraportti

- 3D Internet Possibilities in Tourism Business -workshop 27.2.
- Suomen matkailun pohjoinen ulottuvuus -matkailun kärkihankkeen aluetilaisuus 28.2.
- IX Matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposiumi 13.–15.3.
- Aviation Day -lentoliikenneseminaari 27.3.
- Tutustuminen Kalajoen Hiekkasärkkien loma-asuntoalueeseen ja matkailun rahoitusseminaari 5.–6.5.
- Kasvun ja kansainvälistymisen mahdollisuudet -seminaari 4.9.
- Matkailu ja mineraaleja? Suuntaviivoja luonnonvarojen kestäväseen käyttöön Koillismaalla -seminaari 30.9.
- Matkailun kasvufoorumi 2.10. Paneelikeskustelun puheenjohtaja.
- Pohjois-Pohjanmaan matkailuparlamentti 8.–9.10.
- Valtakunnalliset Maantieteen Päivät 30.–31.10.
- Pohjois-Pohjanmaan maakuntapäivät 3.–4.11.
- Nordia-ilta 13.11.
- Toimialojen tavoiteltu kehitys vuoteen 2030 -työpaja 20.11.
- Radikaalit teknologiat -seminaari 8.12.
- Tutkimusten julkistamisseminaari 9.12.

4.1.2 Koulutus

Vuoden 2012 aikana "Pohjoisuus ja kansainvälisyys" (35 op) -opintokokonaisuus päivitettiin. Tämä tapahtui käymällä läpi seuraavat oppiaineet ja laitokset: arkeologian oppiaine, Giellagas-instituutti, historian oppiaine ja maantieteen laitos. Opetuksen käytännön toteuttamista suunniteltiin Kuusamo-opiston (Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto) kanssa. Kuusamo-opisto haki Oulun yliopiston avoimelta yliopistolta neljää opintokokonaisuuden opintojaksoa toteutettavaksi Kuusamossa syksy 2013–keväät 2014 välisenä aikana: Johdatus saamelaiseen kulttuuriin (3 op), Historia, pohjoisuus ja paikallisuus (7 op), Ihminen ja ympäristö (3 op) sekä Matkailualueiden ja -keskusten kehittäminen (4 op).

Vuonna 2013 "Pohjoisuus ja kansainvälisyys" -opintokokonaisuuden (35 op) opintojaksoista Kuusamo-opisto aikataulutti ja markkinoi (avoimen yliopiston internet-sivut, Kuusamo-opiston internet-sivut, aikuisopiskelijaviikot, tiedotteet, lehtijutut, kirjallinen esite) syksyille 2013–keväälle 2014 Kuusamoon myönnettyjä opintojaksoja: Johdatus saamelaiseen kulttuuriin (3op), Historia, pohjoisuus ja paikallisuus (7 op) sekä Ihminen ja ympäristö (3 op). Keväällä selvitettiin muutamia, pieniä asioita kahden viimeksi mainitun opintojakson osalta Kuusamo-opiston, avoimen yliopiston, humanistisen tiedekunnan sekä arkeologian ja historian oppiaineiden kanssa. Syksyllä 2013 oli tarkoitus toteuttaa Johdatus saamelaiseen kulttuuriin -opintojakso. Opintojakso ei kuitenkaan toteutunut, koska sille ilmoittautui vain yksi osallistuja. Syksyllä Kuusamo-opiston haki syksyille 2014–keväälle 2015 Kuusamossa toteutettavaksi kahta opintojaksoa: Näkökulmia Koillismaan kulttuuriperintöön (3 op) ja Korvaava opintojakso (korvaa opintojakson Matkailualueiden ja -keskusten kehittäminen, 3–5 op). Kuusamo-opiston kanssa pidettiin vuoden aikana useita palavereja opintokokonaisuudesta ja sen opintojaksoista: aikatauluttamisesta ja markkinoinnista sekä käytännön toteuttamisesta.

Vuonna 2014 "Pohjoisuus ja kansainvälisyys" -opintokokonaisuuden (35 op) opintojaksoista oli tarkoitus toteuttaa keväällä 2014 kaksi opintojaksoa: Historia, pohjoisuus ja paikallisuus (7 op) ja Ihminen ja ympäristö (3 op). Opintojaksot eivät kuitenkaan toteutuneet, koska niille ei ollut osallistujia. Kuusamo-opisto aikataulutti ja markkinoi (avoimen yliopiston internet-sivut, Kuusamo-opiston internet-sivut, aikuisopiskelijaviikot, tiedotteet, lehtijutut, kirjallinen esite, Ruka-Kuusamo Matkailu ry:n jäsenkirje) syksyille 2014 Kuusamoon myönnettyjä opintojaksoja: Kulttuuriperintö ja sen suojelu – Näkökulmia Koillismaan kulttuuriperintöön (3 op). Opintojakso ei kuitenkaan toteutunut, koska sille ei ollut osallistujia. Lisäksi selvitettiin Korvaava opintojakso (korvaa opintojakson Matkailualueiden ja -keskusten kehittäminen, 3–5 op) myöntämiseen liittyviä asioita Oulun yliopiston maantieteen laitoksen ja luonnontieteellisen tiedekunnan kanssa. Kuusamo-opisto pohti edellä

Loppuraportti

mainitun opintojakson toteuttamista joulukuussa 2014 ja tuli siihen lopputulokseen, että opintojaksoa ei laiteta tarjolle. Alun perin opintojakso oli tarkoitus toteuttaa keväällä (maaliskuussa) 2015. Opintojaksoa ei laitettu tarjolle, koska aikaisemmatkaan opintojaksot eivät ole toteutuneet opiskelijoiden vähäisestä kiinnostuksesta johtuen. Kuusamo-opistolla oli vahva epäily siitä, että tämäkään opintojakso ei toteudu viitaten aikaisempien opintojaksojen vähäiseen kiinnostukseen. Opintojakson aikatauluttaminen ja markkinointi olisivat kuitenkin aiheuttaneet (turhaa) työtä.

4.1.3 Hankkeen järjestämät tilaisuudet ja tapahtumat

Järjestetyt seminaarit (3 kpl):

Hanke järjesti kolme seminaaria (13.12.2012, 12.12.2013 ja 9.12.2014) Kuusamon lukiolla. Seminaarit olivat kaikille avoimia yleisötilaisuuksia ja niissä esiteltiin hankkeen tuloksia. Seminaareja varten laadittiin lehdistötiedotteet, joita levitettiin Naturpoliksen tiedottajan kautta laajasti sidosryhmille ja lehdistölle.

Vuoden 2012 seminaari järjestettiin 13.12.2012. Tilaisuudessa pidettiin kaksi esitelmää:

- Projektitutkija, LuK Outi Kulusjärvi (Oulun yliopisto, maantieteen laitos): Rukan matkailuyritysten yhteistyö Kuusamon matkailu- ja aluekehityksen edistäjänä
- Tutkija, FT Pekka Kauppila (Naturpolis Oy): Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkinä Kuusamo, Kittilä ja Sotkamo

Tilaisuudessa oli paikalla 34 henkilöä ja lehdistöä.

Vuoden 2013 seminaari järjestettiin 12.12.2013. Tilaisuudessa pidettiin kolme esitelmää:

- Projektitutkija, LuK Jenni Ronkainen (Oulun yliopisto, maantieteen laitos): Rukan ulkopuolisten yritysten näkökulmia Kuusamon matkailu- ja aluekehitykseen
- Tutkija, FT Pekka Kauppila (Naturpolis Oy): Toimintaympäristön roolit matkailukeskuksen näkökulmasta: esimerkkinä Ruka-Kuusamo
- Tutkija, MMM Kirsi Kuosku (Oulun yliopisto, Thule-instituutti): Kalastusmatkailun aluetaloudelliset vaikutukset: tarkastelussa Oulankajoen taimen

Tilaisuudessa oli paikalla 25 henkilöä ja lehdistöä.

Vuonna 2014 loppuseminaari järjestettiin 9.12.2014 yhteistyössä Naturpolis Oy:n ”Luonnollisesti läheltä” -hankkeen kanssa. Seminaarin teemana oli ”Tutkimusta ja käytäntöä”. Tässä raportoitavan hankkeen lopputulemana esiteltiin Kuusamon matkailun alueellis-toiminnallinen malli. Luonnollisesti läheltä -hankkeessa on eri toimialojen välisen yhteistyön avulla kytketty maaseudun lähiruokatuotantoa yhteen matkailuelinkeinon kanssa, joten hankkeiden teemat tukivat toisiaan.

Loppuseminaarin ohjelmassa tässä raportoitavan hankkeen osalta pidettiin neljä esitelmää (kaksi hankkeen omaa ja kaksi hankkeen yhteistyökumppanien taholta):

- Projektitutkija, LuK Henri Immonen (Oulun yliopisto, maantieteen laitos): Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma
- Tutkija, FT Pekka Kauppila (Naturpolis Oy): Matkailu aluekehityksen välineenä: Kuusamon matkailun alueellis-toiminnallinen malli
- Yliopistotutkija Timo P. Karjalainen (Oulun yliopisto, Thule-instituutti): ”Villin” kalan ja kalastuksen matkailulliset ja muut hyödyt – esimerkkinä Oulangan taimen
- Projektipäällikkö Raisa Nikula (Metsähallitus): Pyydä-ja-päästä -kalastus Oulangan taimenen kalastuskulttuurissa Suomessa ja Venäjällä

Tilaisuudessa oli paikalla 52 henkilöä. Tilaisuudessa oli esillä hankkeen aikana painettuja tutkimusraportteja vapaasti otettavaksi.

Loppuraportti

4.1.4 Tiedotus

Hankkeesta on ollut koko hankeajan esittely Naturpoliksen internet-sivuilla. Hanke on herättänyt runsaasti kiinnostusta ja se on ollut esillä muun muassa lehdissä, radiossa ja televisiossa. Hankkeen raportteja on jaettu Naturpoliksen hallitukselle ja seudulliselle kehittämistyöryhmälle, Kuusamon kaupungin johtoryhmälle ja kaupunginvaltuutetuille, kirjastoon, rahoittajille maksatushakemusten yhteydessä, Pohjois-Pohjanmaan liitolle ja Pohjois-Pohjanmaan liiton matkailun kehittämistoimikunnalle. Lisäksi vuoden 2014 raportti (Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma) toimitettiin Pohjois-Pohjanmaan liittoon ja ELY-keskukseen saate-/kiitoskirjeen kera niille henkilöille, jotka osallistuivat haastattelututkimukseen. Linkkejä hankkeen raporttien internetistä löytyviin pdf-versioihin on toimitettu pyynnöstä eri tarpeisiin (mm. yrittäjä, yhteistyökumppanit, opinnäytetöiden tekijät ym. yhteydenotot).

Hanketta ja tutkimusta on esitelty lukuisissa tilaisuuksissa kolmen vuoden aikana. Tiedotusta on hoidettu myös Naturpolis Oy:n oman noin 800 yritys- ja yhteistyökumppaneille lähetettävän sähköisen KuusamoRegion-uutiskirjeen kautta. Hankkeen tuloksista on informoitu Työ- ja elinkeinoministeriötä matkailun erityisasiantuntija Nina Vesterisen kautta (elinkeinoministeri Jyri Häkämiehen Kuusamon vierailu syksy 2012). Samoin hankkeesta oltu yhteydessä Ympäristöministeriöön ja ympäristöministeri Pekka Haavistoon (syksy 2013). Tietoa on toimitettu myös YLE-TV2:n A-studiolle A-talk -ohjelmaa varten. Luentoja kautta hanke ja sen tulokset ovat levinneet myös Oulun yliopiston maantieteen laitoksen opiskelijoiden keskuuteen.

Hanketta ja sen tuloksia on esitelty paikallislehdissä kolumnien (vakituiset kolumnit KoillisSanomissa), artikkeleiden ja haastatteluiden muodossa. Lisäksi hankkeesta ja sen tuloksista on pidetty lukuisia seminaariesitelmää sekä keskusteltu tuloksista eri tapaamisten yhteydessä. KoillisSanomien kolumneissa on purettu tutkimusraporttien sisältöä populaarikirjoituksiksi. Tuloksia on esitelty myös radiossa ja televisiossa.

Esitelmät (22 kpl):

Vuosi 2012

- Kauppila, Pekka (2012a). Matkailu ja aluetalous: näkökulmia Pohjois-Suomesta. Itä- ja Pohjois-Suomi -työryhmälle pidetty esitelmä. Helsinki 11.1.
- Kauppila, Pekka (2012b). Kansainvälistyvän matkailuelinkeinon vaikuttavuuden lisääminen matkailu- ja aluekehityksessä: alueellis-toiminnallinen malli. Matkailun, ympäristön ja kaivostoiminnan yhteensovittaminen Koillis-Suomessa -seminaari. Kuusamo 24.2.
- Kauppila, Pekka (2012c). Matkailuelinkeinon alueellis-toiminnallinen yhteistyö: hanke-esittely. Matkailualan tulevaisuuden kehitysnäkymät -seminaari. Kuusamo 15.8.
- Kauppila, Pekka (2012d). Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: tarkastelussa Kuusamo, Kittilä ja Sotkamo. Kuusamon kaupunginvaltuustolle pidetty esitelmä. Kuusamo 26.9.
- Kauppila, Pekka (2012e). Matkailun ja kaivostoiminnan vaikutukset aluetalouteen: esimerkkejä Pohjois-Suomesta. Pyhä-Forum. Pyhätunturi 27.9.
- Kauppila, Pekka (2012f). Matkailu, kaivostoiminta ja aluetalous: esimerkkinä Kuusamo. Valtakunnalliset Maantieteen Päivät. Helsinki 27.10.
- Kauppila, Pekka (2012g). Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkinä Kuusamo, Kittilä ja Sotkamo. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 13.12.
- Kulusjärvi, Outi (2012). Rukan matkailuyritysten yhteistyö Kuusamon matkailu- ja aluekehityksen edistäjänä. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 13.12.

Vuosi 2013

- Kauppila, Pekka (2013a). Mikä ihmisiä liikuttaa? – Matkailullisia näkökulmia. Kuusamo elää ja hengittää -seminaari. Kuusamo 12.3.
- Kauppila, Pekka (2013b). Matkailu, kaivostoiminta ja aluekehitys: esimerkkejä Pohjois-Suomesta. VIII Matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposiumi. Imatra 15.3.
- Kauppila, Pekka (2013c). Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimus ja hyödyntäminen

Loppuraportti

aluekehitystyössä. Lukuja matkailusta -seminaari. Rovaniemi 15.4.
Kauppila, Pekka (2013d). Matkailukeskusten ja toimintaympäristön suhde: tarkastelussa Ruka-Kuusamo. Reino Rinteen syntymästä 100 vuotta -juhlaseminaari. Oulanka/Kuusamo 5.6.
Kauppila, Pekka (2013e). Toimintaympäristön roolit matkailukeskuksen näkökulmasta: esimerkkinä Ruka-Kuusamo. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 12.12.
Ronkainen Jenni (2013). Rukan ulkopuolisten yritysten näkökulmia Kuusamon matkailu- ja aluekehitykseen. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 12.12.

Vuosi 2014

Immonen, Henri (2014a). Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma. Valtakunnalliset Maantieteen Päivät. Oulu 30.10.
Immonen, Henri (2014). Matkailu elinkeinona Kuusamossa: päättäjien näkökulma. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 9.12.
Kauppila, Pekka (2014a). Toimintaympäristön roolit matkailukeskusvetoisessa kehittämispolitiikassa: tarkastelussa Ruka-Kuusamo. IX Matkailu- ja vapaa-ajantutkimuksen symposiumi. Silja Serenade 13.3.
Kauppila, Pekka (2014b). Näkökulmia matkailukeskuksen ja toimintaympäristön suhteeseen Kuusamossa. Matkailua ja mineraaleja? Suuntaviivoja luonnonvarojen kestäväään käyttöön Koillismaalla -seminaari. Kuusamo 30.9.
Kauppila, Pekka (2014c). Matkailukeskus, toimintaympäristö ja aluekehitys: kolme näkökulmaa. Valtakunnalliset Maantieteen Päivät. Oulu 30.10.
Kauppila, Pekka (2014d). Pohjoinen matkailu ja aluekehitys. Nordi-ilta. Oulu 13.11.
Kauppila, Pekka (2014e). Matkailusta elinvoimaa aluekehitykseen. Toimialojen tavoiteltu kehitys vuoteen 2030 -työpajaseminaari.
Kauppila, Pekka (2014f). Matkailu aluekehityksen välineenä: Kuusamon matkailun alueellistoiminnallinen malli. Tutkimusten julkistamistilaisuus. Kuusamo 9.12.

Luennot hankkeesta ja sen tuloksista Oulun yliopiston maantieteen laitoksella Tourism Traditions and Current Issues in Tourism Geographies -opintojaksolla (4 kpl):

Kauppila, Pekka (2013a) International tourism industry and its increasing effect on both tourism development and regional development in Kuusamo: a spatio-functional model (a project presentation for Finnish students and for international exchange students). 31.1. (2 hours).
Kauppila, Pekka (2013b). Tourism, mining and regional development: case studies of Kuusamo, Kittilä and Sotkamo (a presentation of the main results of the project for Finnish students and for international exchange students). 6.2. (2 hours).
Kauppila, Pekka (2013c). Tourism, mining and regional development: case studies of Kuusamo, Kittilä and Sotkamo (a presentation of the main results of the project for Finnish students and for international exchange students). 7.2. (1 hour).
Kulusjärvi, Outi (2013). Cooperation of tourism enterprises in Ruka as a tool for tourism and regional development in Kuusamo (a presentation of the main results of the project for Finnish students and for international exchange students). 7.2. (1 hour).

Hanketta ja/tai sen tuloksia on esitelty myös seuraavien tapahtumien/tapaamisten yhteydessä (15 kpl):

Vuosi 2012

27.1. Valkea tie mereltä merelle -työpajaseminaari
26.4. Dragon Mining Ltd. ja Ramboll Oy
8.5. Pohjola-matkailualue -työpajaseminaari
11.5. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen maaseutustrategiaprosessi (matkailuosio)
24.5. Kulttuurimatkailufoorumi
18.10. Dragon Mining Ltd. ja Ramboll Oy
26.11. Oulun Matkailu Oy ja BusinessOulu
19.12. Pohjois-Pohjanmaan matkailutoimikunta

Loppuraportti

Vuosi 2013

- 15.1. Oulun yliopiston Center for Internet Excellence -yksikkö (CIE)
- 11.2. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen johtava asiantuntija Jouni Korhonen
- 25.11. Pohjois-Pohjanmaan matkailun kehittämistoimikunta

Vuosi 2014

- 7.5. Naturpoliksen seudullinen kehittämistyöryhmä
- 2.9. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun matkailun yhteistoiminta, aluetalous sekä ennakointi ja arviointi -hankealoitekokous
- 5.5. ja 2.12. Pohjois-Pohjanmaan matkailun kehittämistoimikunta

Kolumnit lehdissä (18 kpl):

Vuosi 2013

- Kauppila, Pekka (2013a). Kuusamon matkailukehitys – missä mennään? KoillisSanomien kolumni 24.1.
- Kauppila, Pekka (2013b). Matkailua ja kaivoksia. KoillisSanomien kolumni 13.3.
- Kauppila, Pekka (2013c). Alueellinen matkailutuote rakentuu yhteistyöllä. KoillisSanomien kolumni 17.4.
- Kauppila, Pekka (2013d). Matkailusta vetoapua perinteisille elinkeinoille. KoillisSanomien kolumni 22.5.
- Kauppila, Pekka (2013e). Työyöpymiset ja kaivostoiminta. KoillisSanomien kolumni 26.6.
- Kauppila, Pekka (2013f). Rukan muuttuvat palvelutarpeet. KoillisSanomien kolumni 4.9.
- Kauppila, Pekka (2013g). Kansainvälinen matkailu hyödyntää laajasti toimintaympäristöä. KoillisSanomien kolumni 9.10.
- Kauppila, Pekka (2013h). Matkailukeskukset verkottuvat toimintaympäristöön. KoillisSanomien kolumni 13.11.
- Kauppila, Pekka (2013i). Matkailupalveluja eniten keskuksissa. KoillisSanomien kolumni 18.12.

Vuosi 2014

- Kauppila, Pekka (2014a). Paikalliset elinkeinot hyötyvät matkailusta. KoillisSanomien kolumni 11.2.
- Kauppila, Pekka (2014b). Rukan ohjelmalvelut kiinnostavat. KoillisSanomien kolumni 25.2.
- Kauppila, Pekka (2014c). Rukalle arkielämänpalveluita. KoillisSanomien kolumni 2.4.
- Kauppila, Pekka (2014d). Matkailukeskuksen ensisijainen vaikutusalue. KoillisSanomien kolumni 7.5.
- Kauppila, Pekka (2014e). Matkailutuote: yhteistyötä ja kilpailua. KoillisSanomien kolumni 11.6.
- Kauppila, Pekka (2014f). Matkailukeskuksen ja toimintaympäristön yhteiselo. KoillisSanomien kolumni 1.7.
- Kauppila, Pekka (2014g). Kolme mallia matkailuun ja aluekehitykseen. KoillisSanomien kolumni 25.9.
- Kauppila, Pekka (2014h). Kilpailukyky, klusterit ja matkailualue. KoillisSanomien kolumni 29.10.
- Kauppila, Pekka (2014i). Matkailusta elinvoimaa aluekehitykseen: työnjakoa ja yhteistyötä. KoillisSanomien kolumni 2.12.

Asiantuntijahaastattelut lehdissä (4 kpl):

Vuosi 2013

- Kauppila, Pekka (2013a) Ihmisiä peteihin ja pöytiin: matkailukeskusvetoisuus toimii talvella – kesällä ovat on pidettävä auki. KoillisSanomat 4.3.
- Kauppila, Pekka (2013b). Tutkija: kesällä pelikenttä avarampi. KoillisSanomat 13.3.
- Kauppila, Pekka (2013c). Matkailun merkitys selvästi suurempi kuin kaivostoiminnan. Tutkija Pekka Kauppilan tutkimusraportti Kuusamosta valmistunut. KoillisSanomat 22.10.
- Kauppila, Pekka (2013d). Tutkija Pekka Kauppilan tutkimusraportti: Matkailulla selkeästi kaivostoimintaa työllistävämpi vaikutus Kuusamossa. Koillismaan Uutiset 24.10.

Loppuraportti

Artikkelit lehdissä (12 kpl):

Vuosi 2012

Rukan vaurauden levittämistä tutkitaan. Koillismaan Uutiset 26.1.

Rukan yrittäjät mukaan kehitystyöhön. KoillisSanomat 12.9.

Matkailuyritysten yhteistyön puute jarruttaa alueemme kehittymistä. Koillismaan Uutiset 13.12.

Kuusamossa vertailtu vaihtoehtoja – Kittilässä ja Sotkamossa kaivostoiminnalla ei vaikutusta matkailuun. KoillisSanomat 14.12.

Ruka-keskeisyys synnyttää ristiriitoja. Kaleva 14.12.

Vuosi 2013

Kuusamoa markkinoidaan ulkoaktiviteettien kautta – Matkailukeskuksen ja toimintaympäristön suhdetta selvittävä raportti valmistunut. KoillisSanomat 28.8.

Tutkija tahtoo yrittäjäksi: Kuusamon matkailua tutkiva Jenni Ronkainen haaveilee omasta kotieläinpihasta. KoillisSanomat 23.9.

Matkailu-kaivostoiminta-raportti valmistunut. KoillisSanomat 21.10.

Yritykset haluavat yhteistyötä. KoillisSanomat 13.12.

Matkailun vaikutukset Rukan ulkopuoliseen Kuusamoon tutkittu. Koillismaan Uutiset 19.12.

Vuosi 2014

Eerola, Toni (2014). Kaivostoiminnan vastuullisuuden ja sosiaalisen toimiluvan yhteiskunnalliset tutkimus- ja edistämishankkeet. Alue ja Ympäristö 43. 1, 85–95.

Matkailu ei hyväksy kaivosta mihinkään. Pääkirjoitus, KoillisSanomat 12.12.

Artikkelit KuusamoRegion-uutiskirjeessä (8 kpl):

Vuosi 2012

Rukasta laajempi hyöty matkailu- ja aluekehitykseen. KuusamoRegion-uutiskirje 20.2.

Juttu hankkeeseen valitusta tutkijasta. KuusamoRegion-uutiskirje 12.4.

Vuosi 2013

Kansainvälistyvän matkailuelinkeinon vaikuttavuuden lisääminen matkailu- ja aluekehityksessä Kuusamossa -hankkeen tutkimusraportit valmistuivat. KuusamoRegion-uutiskirje 22.2.

Matkailukeskukset ja toimintaympäristö: esimerkkejä Pohjois-Suomesta -raportti valmistui. KuusamoRegion-uutiskirje 26.8.

Kuusamon matkailuelinkeino ja kaivostoiminta -raportti valmistui. KuusamoRegion-uutiskirje 18.10.

Vuosi 2014

Rukan ulkopuolisten yritysten näkökulmia Kuusamon matkailu- ja aluekehitykseen selvitettiin. KuusamoRegion-uutiskirje 19.2.

Matkailukeskus, toimintaympäristö ja aluekehitys: esimerkkinä Ruka-Kuusamo -raportti valmistunut. KuusamoRegion-uutiskirje 30.5.

Kaksi raporttia julkaistu matkailun aluevaikuttavuuden lisäämiseksi Kuusamossa. KuusamoRegion-uutiskirje joulukuu.

Näkyvyys radiossa ja televisiossa (9 kpl):

Vuosi 2012

18.1. YLE Oulu-radio: Rukan kehitystä halutaan laajentaa

27.9. YLE Lapin-radio: haastattelu hankkeen alustavista tutkimustuloksista

14.12. YLE Oulu-radio: haastattelu hankkeen tutkimustuloksista

14.12. ja 17.12. YLE Oulu-radio: alueuutiset tiedotti hankkeen tutkimustuloksista

Vuosi 2013

15.4. YLE Lapin radio: Matkailun aluetaloudellisten vaikutustutkimusten tulosten hyödyntäminen

15.4. YLE-2/Pohjois-Suomen uutiset: Matkailun aluetaloudellisten vaikutustutkimusten tulosten hyödyntäminen

25.9. ja 29.9. Radio-kajaus: Naturpoliksen, Kuusamon kaupungin ja Oulun yliopiston yhteishanke

Loppuraportti

Internet-sivut:

Hankkeella on ollut esittelysivu Naturpoliksen internet-sivuilla, joista muun muassa raportit ovat saatavissa. Raportit ovat saatavissa myös Kuusamon kaupungin internet-sivuilla

Naturpoliksen www-sivu:

<http://www.naturpolis.fi/naturpolis-oy/kehittamishankkeet/kansainvalistyvän-matkailuelinkeinon-vaikuttavuuden-lisaaminen-matkailu-ja-aluekehityksessä-kuusamossa>

Kuusamon kaupungin www-sivu:

<http://www.kuusamo.fi/Resource.phx/sivut/sivut-kuusamo/korkeakoulutus/tutkimukset.htx>

4.2 Aikataulu

Hankkeen toteutusaika oli 1.1.2012–31.12.2014. Hanke toteutui suunnitellun aikataulun mukaisesti.

4.3 Resurssit ja toteutuksen organisaatio

Hankkeen vastuullinen toteuttaja oli Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy, jossa hankkeen toteutuksesta vastasi tutkija, FT Pekka Kauppila. Hankkeen hallinnoinnista vastasi projektipäällikkö Kirsi Kuosku ja projektisihteerinä toimi Kirsti Pitkänen. Hankkeen vastuuhenkilö oli Naturpolis Oy:n toimitusjohtaja Jari Hentilä. Projektipäällikkö ja -sihteeri tekivät töitä hankkeelle osa-aikaisesti erillisen työaikakirjanpidon mukaisesti. Hankkeeseen osallistuivat projektitutkijoina LuK Outi Kulusjärvi, LuK Jenni Ronkainen sekä LuK Henri Immonen Oulun yliopiston maantieteen laitokselta. Lisäksi hankkeeseen osallistui Oulun yliopiston maantieteen laitoksen opiskelijoita ja kansainvälisiä vaihto-opiskelijoita (yhteensä 17) kurssitöiden kautta.

Oulun yliopiston Thule-instituutti ja maantieteen laitos olivat hankkeessa yhteistyökumppaneina. Hankkeen toimintaa seurasi ja ohjasi ohjausryhmä, jonka kokoonpano oli seuraava:

Mika Mankinen, ohjausryhmän puheenjohtaja, Kuusamon kaupunki, yhdyskuntatekniikka

Erkki Hämäläinen, Kuusamon kaupunki, kasvatus- ja sivistystoimi

Jari Hentilä, Naturpolis Oy

Kari Laine, Oulun yliopisto, Thule-instituutti

Jarkko Saarinen, Oulun yliopisto, maantieteen laitos

Miia Porkkala, Rukakeskus Oy (vv. 2012–2013)

Marjo Määttä, Rukan Salonki (v. 2014)

Juha Korhonen, Koillismaan Luonnonkala Oy

Jarmo Rusanen, varajäsen, Oulun yliopisto, maantieteen laitos

Asiantuntijajäsenet

Tanja Häyrynen / Pirjo Onkalo, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pekka Kauppila, Naturpolis Oy

Kirsi Kuosku, Naturpolis Oy

4.4 Kustannukset ja rahoitus

Hanke sai tukea Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) ja kuntarahoitusta Kuusamon kaupungilta/ seudullisesta kehittämisrahastosta. Hankkeen hyväksytty kokonaiskustannusarvio oli 263 044 €. Rahoitus jakautui rahoituslähteittäin seuraavasti: julkisen rahoituksen osuus 100%, josta EU-rahoituksen osuus 45%, valtion osuus 45% ja kuntarahoituksen osuus 10%. Budjetti ja kustannusten toteuma hankkeen ajalta on esitetty

Loppuraportti

taulukossa 1. Hankkeen kirjanpidosta on vastannut Kuusamon kaupunki Naturpolis Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Kirjapitäjänä Kuusamon kaupungilla on toiminut Jarmo Moilanen.

Taulukko 1. Budjetin toteuma.

Kustannuslaji	Kokonaisbudjetti	Toteuma 2012-2014	Toteuma- %
Palkat	206 289,00	195 161	95 %
Ostopalvelut	8 400,00	7 128	85 %
Matkakulut	18 000,00	15 764	88 %
Vuokrakulut	6 455,00	6 465	100 %
Muut kustannukset	23 900,00	13 026	55 %
Yhteensä	263 044,00	237 545	90 %

Hanke toteutui pääosin suunnitellun budjetin mukaisesti. Tutkimuskustannukset maksullisten aineistojen hankintatarpeen osalta jäivät etukäteen arvioitua pienemmäksi, mistä pitkälti johtuu ero muiden kustannusten toteumassa.

4.5 Raportointi ja seuranta

Ohjausryhmän kokouksia pidettiin noin kolme kertaa vuodessa, yhteensä kymmenen kokousta ja kaksi sähköpostikokousta. Lisäksi hankkeen toteutuksesta raportoitin kuukausittain Naturpolioksen hallitukselle vastuualuearaportoinnin yhteydessä sekä seudulliselle kehittämistyöryhmälle säännöllisten hankeraportointien yhteydessä. Rahoittajalle toimitettiin vuosiraportit ja seurantatiedot vuosittain.

4.6 Toteutusoletukset ja riskit

Hanke oli luonteeltaan yhteistyöhanke, jossa oli mukana useita eri toimijoita ja toiminnot olivat osaksi riippuvaisia toisistaan. Jonkin osion viivästyminen tai toteutumatta jääminen olisi siten vaikuttanut koko hankkeen toteutumiseen. Tämä riski ei kuitenkaan toteutunut eli kaikki tutkimusosion toimenpiteet saatiin toteutettua suunnitellusti.

Opiskelijoiden rekrytointi kehittämisselvityksiin olivat jonkinasteinen riski: olisiko halukkaita ja sopivia tekijöitä saatavilla. Rekrytoinneissa kuitenkin onnistuttiin kohtalaisen hyvin. Hakijoita projektitutkijan tehtäviin oli riittävästi, erityisesti vuonna 2013, joten hankkeeseen saatiin valittua tehtäviin parhaiten soveltuvat opiskelijat. Lisäksi riskinä kehittämisselvityksissä oli yritysten ja päättäjien (paikallistaso, maakuntataso) mahdollinen osallistumishaluttomuus selvityksiin. Aineiston keräämisvaiheessa erityisesti yrityksiä jouduttiinkin välillä lähestymään useaan otteeseen eri tavoin: postitse, internetin kautta ja puhelimitse, jolloin saatiin varmistettua riittävä osallistumisaktiivisuus. Samoin paikallistason päättäjiä (kaupunginvaltuutetut, keskeiset johtohenkilöt) jouduttiin hieman patistelemaan tutkimukseen osallistumiseen.

"Pohjoisuus ja kansainvälisyys" -opintokokonaisuudessa oli riskinä, että opintokokonaisuuteen ei saada riittävästi opiskelijoita. Oulun yliopiston avoin yliopisto on pitänyt viime vuosina noin 12–15

Loppuraportti

opiskelijan määrää riittävänä, jotta opintojaksot on kannattanut järjestää. Luonnollisesti riski oli myös se, että oppiaineet ja ainelaitokset eivät pysty antamaan opetusta esimerkiksi opettajaresurssipulasta johtuen. Opetuksen paikalliselle organisoijalle (Kuusamo-opisto, Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto) on annettava tunnustusta, sillä se oli aktiivisesti mukana koulutuksen suunnittelussa, aikatauluttamisessa, markkinoinnissa ja opintojaksojen hakemisessa Oulun yliopiston avoimelta yliopistolta, vaikka hankkeessa ei ollut varattu heille tähän erikseen resursseja. Riski toteutui osittain, koska tarjotuille opintojaksoille ei ilmoittautunut riittävästi opiskelijoita, vaikka ne olisi opetusresurssien puolesta pystytty järjestämään. Opintokokonaisuus saatiin kuitenkin hankkeen aikana päivitettyä, ja valmiudet mahdollisesti myöhemmin toteutettaviin opintojaksoihin ovat siten olemassa.

5. Yhteistyökumppanit

Hankkeen keskeisimmät yhteistyökumppanit ovat olleet Kuusamon kaupunki (yhdyskuntatekniikka sekä kasvatusta ja sivistystoimi) sekä Oulun yliopiston maantieteen laitos ja Thule-instituutti. Koulutusosiossa yhteistyökumppanit ovat olleet erityisesti Kuusamo-opisto (Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto), Oulun yliopiston avoin yliopisto sekä Oulun yliopiston oppiaineet ja ainelaitokset.

Edellisten lisäksi yhteistyötä on tehty **paikallistasolla** seuraavien toimijoiden kanssa: Naturpolis Oy:n lähiruoka ja luonnontuote -hankkeet sekä luonnollisesti läheltä -hanke, Ruka-Kuusamon matkailuyhdistys ry ja Rukakeskus Oy. **Maakuntatasolla** yhteistyötä on tehty seuraavien toimijoiden kanssa: ProAgria, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, TEKES:in Oulun yksikkö, Oulun yliopiston Center for Internet Excellence -yksikkö (CIE) ja Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskus. **Kansallisella tasolla** yhteistyötä on tehty seuraavien toimijoiden kanssa: Dragon Maining Ltd., Mustavaaran Kaivos Oy, Pöyry Oy, Ramboll Oy, Työ- ja elinkeinoministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö, Tilastokeskus, Matkailun koulutus- ja tutkimusinstituutti, Pellervon Taloudellinen Tutkimuskeskus, Matkailu- ja Ravintolapalvelut (MARA) ja Geologian Tutkimuskeskus (GTK).

6. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksia ja vaikutuksia käsiteltiin yksityiskohtaisesti toimenpiteistä raportoinnin yhteydessä kappaleessa 4. Hankkeessa on tuotettu tutkittua tietoa, josta on hyötyä eri aluetasoilla (paikallisella, alueellisella, kansallisella) päätöksenteon sekä toimenpiteiden suunnittelun tukena. Tieto on käytetty myös edunvalvonnassa. Lisäksi hankkeella on ollut vaikutusta yleiseen matkailuelinkeinon ja kaivosalan ympärillä käytävään keskusteluun. Hankkeessa luotuja metodologisia ratkaisuja ja periaatteita ovat hyödyntäneet yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Opetuksessa hankkeen tuloksia on hyödynnetty Oulun yliopiston maantieteen laitoksen matkailumaantieteen opintojaksolla ja Kainuun ammattipiston Kuusamon toimipisteen matkailuopetuksessa. Hankkeen lopputuloksena luotu Kuusamon matkailun alueellis-toiminnallinen malli antaa sekä teoreettisia että käytännöllisiä näkökulmia Rukan matkailukeskuksen ja toimintaympäristön yhteistyöhön ja edelleen matkailun myönteisten aluekehitysvaikutusten lisäämiseksi Kuusamossa. Mallissa hahmotellaan matkailuelinkeinon katsannosta myös Kuusamon eri alueiden soveltuvuutta luontopohjaisiin elinkeinoihin (maa- ja metsätalous, porotalous, kalatalous, luonnontuoteala, matkailu, kaivostoiminta) maankäytönsuunnittelua ja kaavoitusta silmällä pitäen.

Konkreettisina tuloksina hankkeesta ja sen tuloksista on julkaistu raportteja, lehtikolumneja, lehtiartikkeleita ja uutiskirjeitä. Lisäksi hankkeesta ja sen tuloksista on pidetty seminaariesitelmää, luentoja, annettu asiantuntijahaasteluja lehtiin, radioon ja televisioon. Hanke on järjestänyt myös kolme (3) kaikille avointa seminaaria (tutkimusten esittelytilaisuutta) Kuusamon lukiolla.

Loppuraportti

Hankkeen tuloksia ovat hyödyntäneet Kuusamon ja Koillismaahan matkailuelinkeinon lisäksi esimerkiksi Naturpolis Oy Kuusamon kaupunkistrategian elinvoimaosan, Taivalkosken elinkeinopoliittisen ohjelman ja Koillismaa 2014+ elinvoimaohjelman laadinnassa, BusinessOulu Moskovan-lentojen aluetaloudellisten vaikutusten arvioinnissa, Kolarin kunta matkailu- ja kaivostoiminnan tietopohjana, Kajaanin ammattiopiston Kuusamon toimipiste matkailuopetuksessa, Matkailun koulutus- ja tutkimusinstituutti Lapin matkailun tulo- ja työllisyys selvityksessä, Rovaniemen kelkkamessujen aluetalousselvityksessä ja Kemin matkailun aluetaloudellisessa selvityksessä, Kajaanin ammattikorkeakoulu matkailun aluetaloudellisten vaikutusten mittaamisen hankesuunnittelussa, Savonia ammattikorkeakoulu Pohjois-Savon matkailun aluetaloudellisten vaikutusten selvityksessä, Oulun yliopiston Thule-instituutti Oulankajoen taimenen kalastusmatkailun aluetaloustutkimuksessa, Oulun yliopiston maantieteen laitos matkailumaantieteen opetuksessa, Tampereen yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Synergos Pirkanmaan matkailun aluetaloustutkimuksessa, Pellervon Taloudellinen Tutkimuskeskus matkailu- ja kaivostoiminnan tutkimuksessa, Geologinen Tutkimuskeskus (GTK) matkailun ja kaivostoiminnan yhteensovittamisessa, Matkailu- ja Ravintolapalvelut (MARA) edunvalvonnassa, Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Ympäristöministeriö Kuusamon matkailu- ja kaivostoiminnan tietopohjana sekä YLE-TV2/A-studio/A-talk -ohjelma taustatietona koskien matkailua ja kaivostoimintaa Kuusamossa.

Hanke on ollut mukana seuraavien ohjelmien ja strategioiden työstämisessä asiantuntijaroolissa: Eurooppa 2014+ Koillis-Suomi, Kuusamon kaupunkistrategian elinvoimaosa, Taivalkosken elinkeinopoliittinen ohjelma ja Koillismaa 2014+ elinvoimaohjelma. Lisäksi on oltu mukana yhteyksien rakentamisessa Urheilu- ja liikuntamatkailun pilottihankkeessa. Pohjois-Pohjanmaan valmisteilla olevassa matkailustrategiassa tullaan hyödyntämään hankkeen tuloksia.

7. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeessa luoduista menetelmällistä näkökulmista ja ratkaisumalleista on tiedotettu intensiivisesti hankkeen aikana. Niitä onkin jo hyödynnetty erilaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Samalla on nähty laajempi tarve uudenlaisen ja kustannustehokkaan mittaamis- ja seurantamenetelmän sekä ennuste- ja arviointimallin kehittämiseen matkailun aluetalousvaikutusten selvittämiseen. Tämä tarve on yhteinen eri matkailualueilla, jotta matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia sekä kehittämis- ja investointihankkeita voitaisiin tarkastella entistä paremmin suhteessa matkailuun suunnattaviin kehittämispanoksiin. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yhteistyöllä, Kajaanin ammattikorkeakoulun johdolla, tullaan esittämään uutta hanketta, jotta tällainen malli saataisiin rakennettua.

Hankkeessa tuotetuista raporteista tiedotetaan edelleen ja ne ovat ladattavissa Naturpoliksen ja Kuusamon kaupungin internet-sivuilla sekä lainattavissa Kuusamon kaupunginkirjastosta. Painettuja raportteja toimitettiin Kainuun ammattiopiston Kuusamon toimipisteen matkailualan opetuskäyttöön, jolloin ne palvelevat laajasti tulevia matkailualan ammattilaisia Koillismaalla.

8. Allekirjoitus ja päiväys

Kuusamossa 5 / 3 2015

Jari Hentilä
Toimitusjohtaja
Naturpolis Oy

